

НЕВѢНА НЕДЪЛЧЕВА

Чудната цигулка

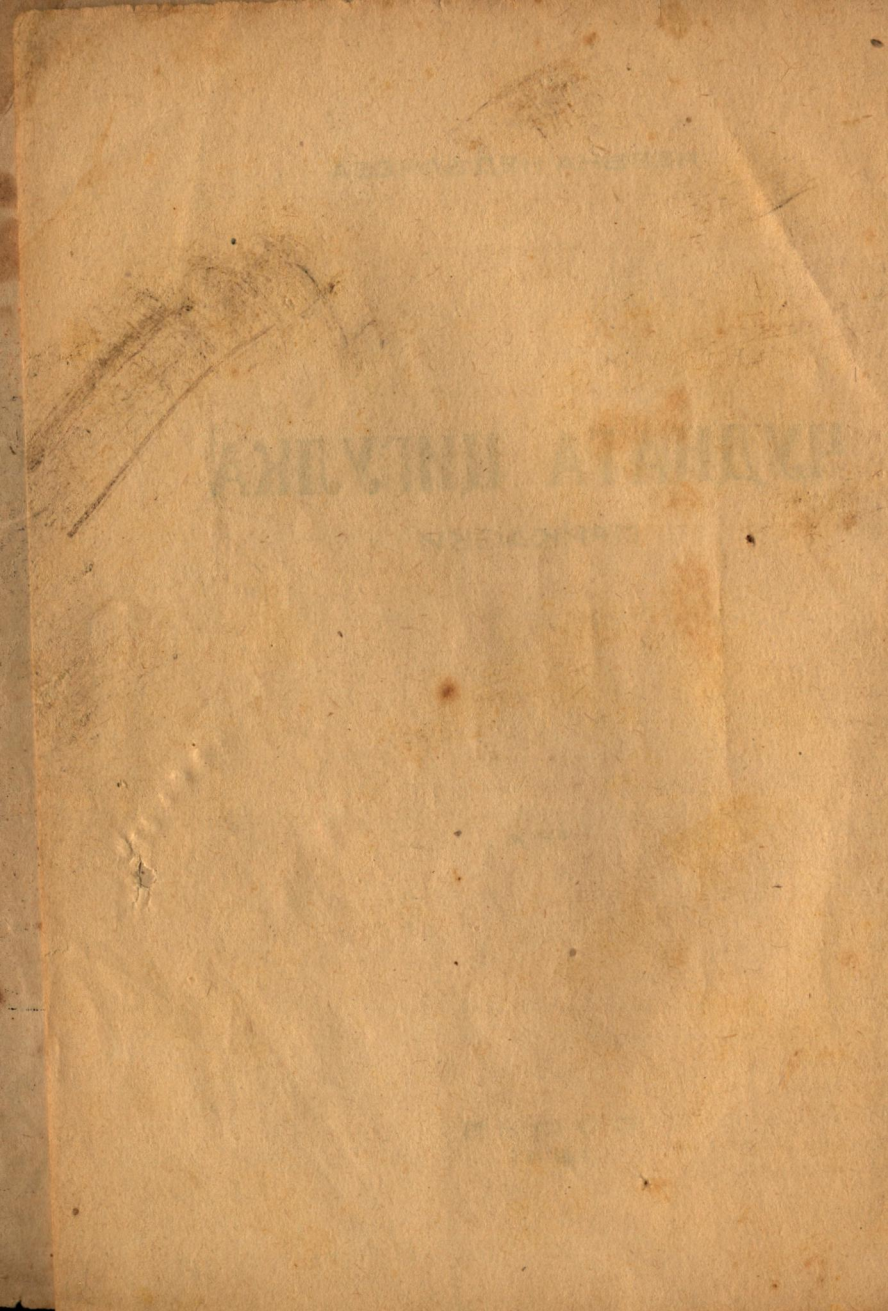
НЕВЪНА НЕДЪЛЧЕВА

ЧУДНАТА ЦИГУЛКА

ПРИКАЗКИ

***

СОФИЯ
1941

ЧУДНАТА ЦИГУЛКА

Въ политѣ на висока, много висока планина, се гушело малко китно селце. Въ това селце имало едно малко момченце, което си нѣмало нито майчица, която да го погали, нито баща, който да го научи на мждри работи.

Растѣло то самичко и нощувало ту подѣ една, ту подѣ друга стрѣха. Когато поотраснало, то станало овчарче и се скитало съ стадата си по горитѣ и усойтѣ на близката планина. Обичало често да се изкачва на нѣкой високъ върхъ, да седи по канаритѣ и дълго да гледа обширнитѣ долини и полета, които се откривали предѣ погледа му. То било чувало, че тамъ хе-е, далече имало богати градове, въ които хорага ходѣли облечени въ коприна и живѣбели въ кжщи като палати. И тѣй много неговото сърдце жадувало да отиде и да види всички тѣзи чудни работи! Съ дни и часове то си мечтаело да слѣзе отъ планината и да пжтува; да обходи земята наблизко и далече. Но чувало било овчарчето, че за да пжтува човѣкъ, трѣбвали му много пари. А то нѣмало никакъ и пасѣло овцетѣ за единия хлѣбъ и облекло . . . А да би могло да намѣри единъ шиникъ жълтици, пропиленни по самодивската ливада, както разправятъ, че нѣкога овчаритѣ ги намирали и събирали въ торбитѣ си или да изрови едно гърне съ пари . . . О, тогава веднага би се спуснало по урвитѣ надолу и би трѣгнало да обикаля свѣта . . .

Единъ день овчарчето си пасѣло стадото край планинската буйна рѣкичка и си свирѣло на направената отъ него свирка. По едно време забелязало, че по дървото, което служело за мостче на рѣката, вървѣлъ старъ, много старъ човѣкъ. Бѣлата му брада стигала до пояса, а дългитѣ му бѣли ко-

си до раменетѣ. Загледало се момчето въ него и трепнало. Никога не било виждало такъвъ чуденъ старецъ. Въ това време кракътъ на стареца се подхлъзналъ, едната му обувка се събула и паднала въ бързия потокъ. Като се хваналъ за единъ клонъ на близкото дърво, старецътъ едвамъ успѣлъ да се задържи и да не падне и той въ рѣката.

Като видѣло овчарчето, че обувката на стареца ще бжде отнесена отъ потока долу въ стрѣмнината, скочило веднага, нагазило въ бистритѣ буйни води и бързо настигнало обувката. Извадило я и се завърнало при стареца, който го очаквалъ седналъ край стадото на малката зелена полянка.

Момчето подало на стареца обувката и когато срещнало погледа му, сторило му се, че старецътъ не билъ съ обикновени очи, а сѣкашъ две звезди грѣбели и изпускали чудна свѣтлина. Потръпнало момчето и веднага се сѣтило, че това навѣрно не е обикновенъ старецъ, а сжщиятъ онзи вълшебенъ старъ човѣкъ, за когото чувало да разправятъ селянитѣ, че живѣлъ изъ дебритѣ и усойтъ на планината вече отъ стотици години насамъ.

Старецътъ, който знаелъ да чете мислитѣ на хората, като разбралъ какво мисли момчето, усмихналъ се и му казалъ:

— Ти си добро и услужливо момче. Отдавна те гледамъ, и виждамъ, че не убивашъ катеричкитѣ, които си играятъ по клонкитѣ на дърветата въ гората, не замѣрвашъ съ камъни птичкитѣ, които веселятъ Божия свѣтъ съ пѣснитѣ си. Не кършишъ клонитѣ на дърветата и не тъпчишъ цвѣтята по полянитѣ. Ето, и днесъ се впустила безъ страхъ въ потока и извади обувката ми, затова съмъ намислилъ да ти се отблагодаря съ нѣщо, което ти най-много би желалъ.

Момчето изведнѣжъ си помислило за единъ шиникъ жълтици, съ помощта на които би могло да пропѣтува свѣта. Но старецътъ, който прочелъ мисълта му, се усмихналъ и казалъ:

— Ти, момко, искашъ да пѣтувашъ, но не само паритѣ сж, които могатъ да ти дадатъ възможността да видишъ и обиколишъ свѣта. Азъ бихъ могълъ да ти дамъ единъ шиникъ жълтици и дори единъ човалъ скѣпоценни камъни, но вѣрвай ми, тѣ ще те затруднятъ твърде много и нѣма да ти донесатъ радостта и щастieto, които твоето добро сърдце заслужава. Затова ще ти подаря една цигулка. Ти ще я имашъ за три години и ако не си доволенъ отъ нея, ще ми я донесешъ и азъ ще ти дамъ тогава това, което ти ще си изберешъ. Ако ли пъкъ ти хареса, нека остане за тебъ и за твоитѣ внуци и правнуци.

Като чуло всичко това, момчето много се зарадвало за цигулката, защото така много обичало да свири, а неговата свирка не издавала много хубави гласове. И докато да каже, че съ радостъ приема този даръ старецътъ изсвирилъ съ уста, и веднага се понесла изъ въздуха чудна цигулка. Цѣлата грѣбела като слънце, а струнитѣ ѝ трептѣли отъ чисто злато. Лжкътъ билъ украсенъ съ безценни камъни, които излъчвали различни свѣтлини.

Подалъ старецътъ на момчето чудната цигулка, а то отъ радостъ могло само да цѣлуне ржката му. Преди да успѣе да му благодари съ думи, старецътъ билъ вече изчезналъ.

Вечерта момчето подкарало стадото къмъ селото и като го прибрало въ кошарата, седнало подъ стрѣхата на една кжща и започнало да тегли лжка по златнитѣ струни. Въ сжщия мигъ се разнесла такава дивна музика, че и самото овчарче се очудило. А въ кжщата, подъ чиято стрѣха засви-

рило момчето, свекървата и снахата тъкмо се били скарали. Имало голѣма олелия, понеже въ караницата се намѣсили и свекърътъ и синътъ. Току до бой дошла работата, но като чули дивната музика, която се изливала отъ цигулката на момчето, всички притаили дѣхъ и се заслушали. А цигулката продължавала да изпраща нѣжни и безкрайно хубави мелодии, които навлизали сякашъ въ самата душа на човѣка и му говорѣли. Говорѣли му за обичъ, за миръ, за разбирателство.

Когато най-сетне момчето престанало да свири, то се видѣло заобиколено отъ близки и далечни съседи, дошли да видятъ и чуятъ чудната цигулка. Тамъ били и тѣзи, които се карали. Не могли тѣ да се стѣрпятъ въ кжщи и излѣзли по-отблизо да послушатъ.

— Ило, — обърналъ се къмъ момчето стариятъ човѣкъ, въ чиято кжща била станала караницата — ти съ твоята цигулка ни накара да се примиримъ и да не се биемъ, затова ела тази вечеръ да вечеряшъ у дома. Азъ съмъ ти много благодаренъ!

Момчето се усмихнало радостно, че цигулката му имала такава чудна сила да примирява скаранитѣ и поблагодарило въ душата си на вълшебния старецъ, който му я бѣ подарилъ.

Всички насъбрали се заразглеждали чудната цигулка и всички много я харесвали. Никога не били виждали такава хубава цигулка и така чудно да свири.

На другия день, тѣй като било празникъ, момчето отишло да посвири на хорото. Никой този день не се скаралъ, не се сбили и момцитѣ за нѣкоя мома, както това правѣли другъ пжтъ. На хорото имало селяни и отъ съседнитѣ села, та до вечерята вестъта за чудната цигулка стигнала до много околни селища. И почнали да канятъ Ило цигуларчето, както почнали да го наричатъ вече,

да свири по хора и седѣнки, отъ село на село.

И случвало се често, когато Ило засвирвалъ, да идватъ да му благодарятъ много хора. Нѣкои, които били скарани съ женитѣ си, съ дѣщеритѣ или синоветѣ си се примирявали и заживѣвали добре. А тия, които били скръбни и страдащи, изведнѣжъ ставали радостни и весели, защото скръбъта имъ ги напущала. Така цигуларчето Ило пжтувало отъ село на село, отъ градъ на градъ и свирѣло. Видѣло много нови нѣща, за които нѣкога само мечтаело да види. Радвало се отъ сърдце на всичко, но най-много се радвало на цигулката, която правѣла такива чудеса. А хората го обиквали, приемали го въ домоветѣ си и дълго не искали да го пустнатъ да си върви, защото кждето влизало съ цигулката си, носѣло щастие и радостъ.

Минали години, много градове и села преминало Ило цигуларчето, пропжтувало много царства и господарства.

Случило се веднѣжъ да пжтува къмъ нѣкакво ново, непознато за него царство. Дълго вървѣлъ Ило изъ една голѣма, непроходима гора. Времето било много хубаво, слънцето грѣло, а лжитѣ му се провирали презъ листата на дърветата и си играели по главичкитѣ на горскитѣ цвѣтенца. Ило тѣй много харесалъ гората, че вървѣлъ бавно, спиралъ се по полянкитѣ и нощувалъ по дърветата. Повече отъ седмица прекаралъ той въ гората, като се хранѣлъ съ хлѣба, който носѣлъ въ торбичката си и съ ягодитѣ, които растѣли изобилно въ гората.

Презъ втората седмица приближавало вече време да излѣзе изъ гората, но слънцето така хубаво грѣло, птичкитѣ така сладко пѣли, че на Ило му се искало да остане още. Качилъ се той на едно дърво, седналъ на единъ удобенъ клонъ и засвирилъ съ чудната си цигулка. Гласътъ ѝ се разна-

сялъ надалече, а пѣсенъта била една отъ най-хубавитѣ. И тъй както свирѣлъ, никакъ не забелязалъ кога край дървото се насъбрали много войници. Когато най-после престаналъ да свири и погледналъ надолу, той видѣлъ много хора, въоръжени съ стрели и копия.

Слѣзълъ той отъ дървото и поискалъ да запита кои сж и какво правятъ тукъ, но нѣкой го хваналъ за рамото и му казалъ, че царьтъ го вика. Той тръгналъ веднага. Отвѣли го наблизу въ една шатра, предъ която стоялъ самъ царьтъ, облѣченъ въ военни царски дрехи.

Ило като го видѣлъ, поклонилъ му се дълбоко и го запиталъ какво иска отъ него.

— Млади момко, повикахъ те да ти благодаря за това, което ти направи съ цигулката си, — му казалъ царьтъ. Безъ да знаешъ ти ми направи голѣмо добро. Ние бѣхме излѣзли да се биемъ съ нашитѣ съседи отъ близкото царство и край тази гора бѣхме насѣдали да си починемъ и да се приготвимъ за боя. И тъкмо когато азъ и войската ми бѣхме готови да нападнемъ селищата на нашия съседъ царь, чухъ твоята цигулка, чиято пѣсенъ влѣзе въ самата ми душа, и ми говори тъй, както не ми е говорилъ никой до сега. Говори ми по хубаво отъ майкитѣ на моитѣ юнаци и отъ тѣхнитѣ сълзи, които тѣ проливаха предъ мене, за да пощадя живота на чадата имъ. И колкото повече слушахъ пѣсенъта на твоята цигулка, толкова повече сърдцето ми се омилюваше и азъ почнахъ да разбирамъ, че трѣбва да простя всички обиди и неприятности, които ми е нанасялъ съседътъ царь. Защото кръвьта, която ще пролѣдемъ, е много по-ценна отъ всичко, което бихъ могълъ да взема и ограбя въ замѣна на пакоститѣ, които ми сж правили хората му. И сякашъ гласътъ на твоята цигулка ми разказваше за

плачоветъ на майкитъ по загубенитъ въ войната синове, за скръбъта на женитъ по тѣхнитъ мъже и за жалбитъ на децата за тѣхнитъ бащи, оставили коститъ си по бойнитъ плета. И разбрахъ, момко, че мирътъ отъ всичко е най-добъръ. Затова ще прибера войскитъ си и ще пратя пратеници въ съседното царство да известятъ, че отъ сега нататкъ искамъ въ миръ да живѣя съ всички... А на тебе, момко, който стана причина да останатъ живи моитъ млади юнаци, искамъ да ти дамъ голѣмъ даръ. Затова, ела съ мене въ царството ми и си избири това, което най-много ти харесва.

Съгласило се Ило цигуларчето и тръгнало съ войскитъ. Презъ цѣлия пжтъ то свирило съ цигулката си и развеселявало войскаритъ. А царътъ отъ день на день все повече обиквалъ Ило и се радвалъ, че омразата му срещу съседния царъ се махнала отъ сърдцето му и се замѣнила съ обичъ къмъ всички хора.

Когато стигнали до престолния градъ, всички излѣзли да го посрѣщнатъ, и млади и стари. И нѣмала предѣли радостъта на царя, като виждалъ стари майки да цѣлуватъ нозетъ му отъ радостъ, че се върнали синоветъ имъ живо и здраво; какъ невѣсти постилали съ свилени платна пжтя му, презъ който щѣлъ да мине; деца да му поднасятъ кошници съ плодове, заради завърналитъ имъ се бащи.

И тогава още по-добре разбралъ царътъ колко много дължи на Ило и го завелъ въ царскитъ палати, при царскитъ хазни, пълни съ злато и скъпоценни камъни. Като му посочилъ всичкитъ си богатства, казалъ му да си избере каквото си иска и колкото си иска. Но стоелъ Ило предъ златото и скъпоценнитъ камъни и не посѣгалъ къмъ тѣхъ, дори извърналъ глава и не искалъ да ги погледне. Зачудилъ се царътъ и го попиталъ:

— Защо, млади момко, не вземашъ отъ златото и отъ скъпитѣ камъни, които блестятъ съ всички цвѣтове на джгата? Или не ти се харесватъ, или ти се виждатъ малко? Ето цѣлия ми палатъ и цѣлоко ми царство, избери си което ти харесва и ще го получишъ.

— Царю честити, — казалъ Ило цигуларчето, хубаво е златото и безценни сж камънитѣ, които ми предлагашъ, но азъ видѣхъ въ палата ти нѣщо по ценно отъ златото ти и по-скъпо отъ камънитѣ ти.

— Кажи какво е то, — казалъ царьтъ — и ще го имашъ!

— Много е скъпо, царю честити, и не знамъ дали го заслужавамъ, затова остави ме да взема цигулката си и да посвирия малко. Ако това, което най-много харесахъ тукъ, ме намѣри за достоенъ, то само ще дойде при мене.

Взелъ Ило цигулката и засвирилъ. Мало и голѣмо се събрало около него и всички го слушали прехласнати. И когато спрѣлъ да свири, видѣлъ самата царска дъщеря, която била хубава като майска утрина, да му поднася на сребърна табла плодове, както тамъ билъ обичая.

Скочилъ Ило и се поклонилъ на царската дъщеря, която го гледала усмихната съ хубавитѣ си очи.

— Ето, царю честити, — казалъ Ило на царя, — ето кое харесахъ най-много въ твоитѣ палати, твоята дъщеря.

— Царската си дума не отмѣнямъ, — казалъ царьтъ, — щомъ тя ти харесва, нека бжде твоя другарка.

Още сжщата вечеръ по цѣлото царство обявили за царския годежъ, а следъ три дни почнали пригответленията за сватбата.

Въ това време пристигнали пратеници отъ съседното царство, съ което царьтъ мислилъ да води

война. Тѣ носѣли скъпи дарове, както за царя, така и за Ило цигуларчето, благодарение на което се спрѣла войната и царството имъ останало непожтнато.

Деветъ дена и деветъ нощи празнували сватбата на Ило цигуларчето съ царската дъщеря. Самъ Ило свирилъ на цигулката си и цѣлиятъ народъ го слушалъ прехласнатъ, тѣй хубаво свирѣлъ той.

Три месеца следъ сватбата Ило се върналъ въ своето царство, отишелъ на планината и намѣрилъ стареца, който му подарилъ цигулката.

— Какво, — попиталъ го старецътъ, — не ти ли харесва подаръка?

— Не, — отговорилъ Ило, ти знаешъ, че много ми харесва, и азъ презъ всичкото време съмъ си мислилъ за тебе, затова дойдохъ, макаръ и следъ много години, за да ти изкажа благодарността си за нея. Тя ми даде най-хубавия даръ, похубавъ отъ златото и отъ елмазитѣ, даръ, който най-много е потрѣбенъ днесъ на земята — музиката, която да носи миръ, любовъ и радостъ на хората. А сега кажи ми съ какво да ти се отплатя за всичкитѣ радости, които получихъ чрезъ нея.

— Като не забравяшъ цигулката и свиришъ на нея, — отговорилъ му старецътъ, — и съ това подържашъ мира и обичьта въ царството, въ което царувашъ.

И като казалъ това, старецътъ изчезналъ, а Ило останалъ самъ, безъ да може повторно да му благодари.

После той се върналъ въ царството си и всѣка сутринъ и вечеръ свирѣлъ съ чудната си цигулка. И нѣмало страна на земята, кждето да не достигнала вестъта за царството на Ило цигуларчето, гдето всичкитѣ поданици живѣели въ миръ и обичъ помежду си.

ДОБРОТО СЪРДЦЕ

Живѣлъ нѣкога единъ беденъ старецъ. Той ималъ само единъ синъ, когото много обичалъ. Единъ день старецътъ разбралъ, че ще напуща земята и повикалъ при себе си любимия си синъ.

— Синко — казалъ му той — азъ си заминавамъ вече отъ земята. Не можахъ да оставя голѣми кжщи и много имотъ отвѣнъ, но затова пъкъ оставихъ въ тебе едно добро сърдце. Слушай него и ще успѣешъ въ живота си.

Като казалъ това, старецътъ склопилъ очи и съ усмивка се преселилъ въ другия свѣтъ. А синътъ плакалъ и жалилъ за любимия си баща.

Следъ три дни момчето взело тояжката си, намѣтнало едничката си дреха, простило се съ бащината си колиба и тръгнало да си търси късмета по свѣта.

Вървѣло, вървѣло и най-после, следъ много дни, стигнало край една малка кжщичка въ полето. И току да седне да си почине, къмъ него се затичало малко рошаво кученце и съ радостенъ лай се хвърлило върху му. Момчето го погалило по главата и му дало малко отъ хлѣбеца, който носѣло въ торбата си. Кучето глътнало бързо хлѣба и като хванало съ зжбитѣ си дрехата на момчето, почнало да го тегли къмъ кжщичката. Момчето станало, тръгнало следъ кученцето и следъ малко се озовало въ една малка стаичка, срѣдъ която на дървено легло лежала стара бабичка.

— Добъръ день, бабичко, — поздравило я момчето — какво ти е та лежишъ?

— Охъ, синко — казала бабичката — болна съмъ и все чакамъ да мине нѣкой човѣкъ съ добро сърдце, за да го помоля да ми донесе лѣкъ, та да оздравѣя.

— Мене баща ми каза, че ми е оставилъ добро сърдце, кажи ми какъвъ е лѣкътъ и отъ гдето го донеса и азъ ще отида — казало момчето.

— Далечко е, синко, — казала бабичката — единъ день и една нощъ пжтъ е. На върха на Живата планина има кладенче, отъ което извира живата вода. Ако ми донесешъ отъ нея малко да пийна — то веднага ще оздравѣя.

— Ще отида бабичко, само да зная какъ да отида — рекло момчето.

— Лесно ще отидешъ, синко, моето кученце ще те заведе. А сега седни та си почини, че трѣбва да си уморенъ отъ пжтя.

Момчето приседнало да си почине, хапнало си отъ хлѣбеца и като се навечеряло, легнало да си поспи. На сутринята то станало рано и заедно съ кученцето тръгнало къмъ Живата планина, за живата вода. Вървѣли, вървѣли и стигнали най-после на върха на планината. Намѣрили изворчето, напълнило момчето една малка стомничка отъ живата вода и се завърнали при болната бабичка. Тя като пийнала малко и си поомила лицето, тозчасъ оздравѣла и станала отъ леглото. Скоро наготвила вкусна гостба и поканила момчето да си похапне. А после, когато то поискало да си продѣлжи пжтя, тя му казала:

— Слушай, момко, ти ми направи голѣма услуга. Безъ тебе азъ щѣхъ да умра, а ти ми спаси живота. Затова приеми въ даръ братчето на моето куче. То разбира отъ човѣшки езикъ и знае най-кжситѣ и вѣрни пжтища по цѣлата земя. То ще ти бжде въ услуга, когато ти притрѣбва.

Поблагодарило момчето, приело кученцето и тръгнало отново на пжтъ. Вървѣли, вървѣли, най-после стигнали до колибата на единъ беденъ ста-

рець. Той се билъ облегалъ на единъ голѣмъ камъкъ и се грѣлъ на слънцето.

— Добъръ день, дѣдо, — казало му момчето.

— Добъръ день, момко, — отвърналъ му старецътъ.

— Какво правишь тукъ, дѣдо, самичъкъ?

— Чакамъ да мине човѣкъ съ добро сърдце, момко.

— За какво ти е дѣдо? На менъ баща ми ми каза че ми е оставилъ въ наследство добро сърдце.

— Е. момко, азъ бѣхъ козарь, дълги години пасохъ козитѣ, но най после остарѣхъ и ослѣпѣхъ. И казаха ми, че ако човѣкъ съ добро сърдце ми донесе вода отъ кладенчето отъ Синята планина, ще прогледна.

— Азъ ще отида да ти донеса дѣдо — казало момченцето — стига да зная мѣстото.

— Моето котенце вижда оттукъ мѣстото, но нѣма кой да отиде и ми донесе водичата. Ако си съгласенъ да отидешъ, котенцето ще ти покаже мѣстото.

— Ще отида, дѣдо, рекло момчето и се приотвило за пжть.

— Но така гладенъ не може да тръгнешъ, момко, чакай, въ колибата имамъ за хапване нѣщо. Да те нагостя, че тогава да тръгнешъ.

Хапнало момчето отъ това, което му сложилъ старецътъ и тръгнало заедно съ кученцето и котенцето. Котенцето виждало отдалечъ где трѣбва да отидатъ, а кученцето показвало най-добрия пжть. Така вървѣли три дена и три ноци и най-после, на четвъртия день сугринята стигнали Синята планина и намѣрили клзденчето да струи своитѣ лѣковити води отъ една огромна канара. Момчето гребнало, напълнило кратунката, която носѣло и бърже, бърже се върнало при стареца.

Зарадвалъ се много старецътъ, омилъ си очитѣ и веднага прогледалъ. Отъ благодарностъ за голѣмата услуга, която му направило момчето, той му подарилъ братчето на котенцето, което можело да вижда много отдалечъ нѣщата,

Пренощувало момченцето въ колибата на стареца, закусило сутринята каквото Богъ далъ и тръгнало отново по широкия пѣть съ кученцето и котенцето. Вървѣли, вървѣли, минавали много села и градове, но на момчето все му се искало да отиде още по-далече, да види какво има по-нататъкъ по свѣта.

Веднѣжъ момчето минавало покрай едно село и видѣло, че предъ прага на една кѣща плачела една жена. Момчето като я видѣло, дожалѣло му за нея и я попитало защо плаче.

— Ехъ, момко, какъ да не плача — казала тя — азъ имахъ една дѣщеря. Тя бѣше най-хубавата въ селото. Всички момци я искаха. Но зла намѣра я намѣри и тя легна отъ тежка болестъ. Откато се приповдигна, човѣшка дума не може да изрече, гласъ не може да чуе. И сега никой вече отъ момцитѣ не я иска. А азъ седя тука и чакамъ да мине човѣкъ съ добро сърдце та да го помоля да донесе лѣкъ за момичето ми.

— На менъ баща ми ми каза, че ми е оставилъ добро сърдце. Кажу ми какъвъ е лѣкътъ, може да отида да го донеса — казало момчето.

— Много е далече, момко — рекла жената — до сега никой не се е наемалъ да отиде.

— Ти само ми кажи кѣде да го намѣря, пѣкъ щомъ работата е да прочуе дѣщеря ти, ще отида.

— Да си живъ, момко! Азъ имамъ едно пѣтленце, което разбира и говори съ човѣшки езикъ, то ще ти каже най-точно кѣде е, — казала жената. После влѣзла въ кѣщи и донесла пѣтленцето. То

като видѣло момчето, разперило крилцата си, плѣснало ги три пжти и казало, че на Жълтата планина се намира кладенчето съ лѣковитата вода, отъ която като си измие ушитѣ и устата, момата ще прочуе и проговори.

Котенцето погледнало съ далекогледитѣ си очи и веднага видѣло мѣстото, а кученцето имъ показало най-вѣрния пжтъ.

Момчето се приготвило и трѣгнало. Пѣтленцето се качило на рамото му и го развеселявало съ кукуруганията си. Така вървѣли деветъ дена и деветъ нощи. Най-после стигнали Жълтата планина и намѣрили кладенчето съ лѣковитата вода. Гребнало момчето съ кратунката и заслизало бързо, бързо надолу.

Когато дали на момичето да се омие, то веднага проговорило и прочуло. Отъ благодарностъ, майката дала на момчето братчето на пѣтленцето, което да му казва какво да прави, когато се намѣри въ затруднение.

Поблагодарило момчето и трѣгнало съ тримата си другари — пѣтлето, котенцето и кученцето. Вървѣли, вървѣли, най-после стигнали до престолниятъ градъ на едно непознато царство. Още когато влизали, чули да говорятъ хората, че царската дъщеря била много болна и че цѣлиятъ народъ плачелъ и тжгувалъ за нея. Повикани били отдалечъ много цѣрители, но никой не можелъ да я излѣкува. Момчето, като разбрало всичко това, излѣзло извънъ града, седнало на една полянка заобиколена съ низки храсти и започнало да се съвещава съ своитѣ приятели.

— Ще можемъ ли да излѣкуваме царската дъщеря — попитало то пѣтлето.

— Ще можемъ, — отговорило пѣтлето. Лѣкътъ е

много простъ, но ще трѣбва да го поднесе човѣкъ съ добро сърдце.

— А какъвъ е лѣкътъ? — попитало момчето.

— На върха на тази планина, — заразправяло пѣтленцето — която е точно срещу изгрѣвъ слънце, расте едно цвѣте, което се казва „здравче“. Като го сваришъ и дадешъ на царската дъщеря да пийне три пжти, тя ще бжде здрава.

— А ти, котенце, — попитало го момчето — виждашъ ли точно мѣстото, гдето расте „здравчето“?

Котенцето измяучило и казало на котешки езикъ на пѣтлето, а пѣтлето на момчето, где е точно мѣсто. Кученцето пъкъ показало най-вѣрния и кратъкъ пжтъ, който водѣлъ къмъ „здравчето“. Тогава изпрашеното отъ дългия пжтъ момче отишло да се измие на голѣмата бѣла чешма, която струела водитѣ си наблизо. То искало да бжде чистичко, като влѣзе въ царския палатъ. Но безъ да знае момчето, между храститѣ имало единъ човѣкъ. Той чулъ всичко каквото си приказвали момчето и неговитѣ приятели. Веднага отърчалъ въ царския палатъ и казалъ, че можелъ да излѣкува царската дъщеря. Той искалъ да вземе опредѣлената за това награда — сто оки жълтици.

Когато по-после отишло момчето въ царския палатъ, казало, че може да излѣкува царската дъщеря, веднага го приели. Но като чули за „здравчето“, казали, че вече има кой да я излѣкува съ тази билка и го изпждили навънъ. Натжжило се момчето и мълкомъ излѣзло отъ царскитѣ порти, но пѣтлето тихичко му проговорило и му казало да не тжгува, защото пакъ той ще излѣкува царската дъщеря, тъй като при това лѣкуване най-важното било да има човѣкъ добро сърдце. И наистина, минали се три дни, но царската дъщеря, не само че не се излѣкувала, но и по-болна станала. Тогава

момчето отишло пакъ въ царскитѣ палати и казало че ще излѣкува царската дъщеря, ако му дадатъ три дни срокъ. Приелъ го самъ царьтъ и като чулъ това, което казва момчето, рекълъ му:

— Слушай, момко, мнозина се хвалѣха, че ще излѣкуватъ дъщеря ми и не можаха. Ако и ти излѣзешъ такъвъ лъжець, особено като последния, който ми говори пакъ за нѣкакво цвѣте „здравче“, ще те накажа много жестоко. Ако ли пъкъ излѣкувашъ дъщеря ми, то тогава ще ти дамъ да си изберешъ отъ богатствата ми това, което ти си харесашъ.

— Добре — казало момчето и като праметнало презъ рамо торбичката си, запжтило се съ тримата си приятели къмъ планината. Кученцето припкало напредъ и показвало пжтя, котенцето не изпущало изъ очитѣ си „здравчето“, а пѣтлето кукуригало и развеселявало момчето. До вечерьта стигнали до мѣстото, кждето расло „здавчето“. Рано сутриньта при изгрѣвъ слънце, момчето откжснало нѣколко стрѣка отъ билката и тозчасъ заслизало надолу къмъ царския палатъ. На другия день сутриньта то похлопало на царскитѣ порти, и веднага му отворили. То само сварило въ сребърно джезве „здравчето“ и го подало съ кристална чаша на царската дъщеря. И чудо нечувано станало: като глѣтнала три пжти, царската дъщеря тозчасъ се привдигнала отъ леглото и се усмихнала на царя и царицата, който се разплакали отъ радостъ.

— Каква награда искашъ, момко? — запиталъ го царьтъ — ти ми направи такова добро, каквото никой не ми е направилъ до сега.

— Никаква награда не искамъ, царю честити, — отвърнало момчето.

Натжжилъ се царьтъ много, че момчето се отказало отъ наградата, но царската дъщеря, която чула разговора имъ, казала:

— Остави това на мене, татко, азъ ще се по-
трижа за наградата на момчето.

Съгласилъ се царътъ и заповѣдалъ да изпра-
тятъ момчето съ царски почести до портитѣ на
палата. На друия денъ, царската дъщеря сама
омѣсила една бѣла погача, сготвила вкусно ядене,
набрала отъ градината най-хубавитѣ плодове и
ти изпратила на момчето, като поржчала на носача
да му каже, че всичкото сама царската дъщеря е при-
готвила.

Момчето много се зарадвало и казало, че това
била най-хубавата награда, която било получило.

Минавали се дни. Царската дъщеря все му
изпращала плодове, които сама кжсала отъ гради-
ната, а момчето въ това време се прочуло изъ цѣ-
лия престоленъ градъ съ своитѣ чудни лѣкувания.
Започнали отблизо и отдалече да идватъ при
него да ги лѣкува и оздравява. Всичко имъ се виж-
дало много просто, а все пакъ болнитѣ веднага се
привдигали и оздравявали.

Единъ денъ единъ царски първенецъ си счу-
пилъ крака, като падналъ отъ коня си. Събрали
се пакъ цѣрители да го лѣкуватъ, но никой не мо-
жалъ да го излѣкува. Кракътъ се се подувалъ и отъ
день на день ставалъ по-зле. Като научило за това,
момчето запитало своитѣ чудни приятели, ще мо-
гатъ ли да излѣкуватъ царския първенецъ. Тогава
пѣтлето казало, че може и какъ именно да се из-
лѣкува. Котенцето му казало на кое мѣсто вижда
лѣковитата билка, а кученцето разправило, кой е
най-краткиятъ и вѣренъ пжтъ, по който може да
се отиде на това мѣсто.

Но наблизо до тѣхъ се билъ скрилъ единъ
отъ цѣрителитѣ и като чулъ всичко, веднага
отърчалъ и направилъ, което билъ чулъ. Но
кракътъ на царския първенецъ не оздравѣлъ. То-

гава пакъ извикали момчето. И колко много се изненадали всички, когато кракътъ оздравѣлъ веднага, щомъ като момчето го измило съ водата отъ сварената билка и го намазалъ съ направения отъ него мехлемъ.

Като оздравѣлъ царскиятъ първенецъ, царътъ, всички царедворци и видни цѣрители се събрали въ царския палатъ, въ една отъ най-голѣмитѣ зали, и повикали тамъ момчето. Когато то дошло, тѣ го попитали, какъ така лѣкува хората съ таква прости лѣкарства и билки и все пакъ тѣ оздравяватъ.

Поклонило се момчето предъ царя и казало:

— Царю честити, това, което ме питате, е много просто — не азъ лѣкувамъ хората, а доброто сърдце ги лѣкува. А него баща ми го остави въ наследство.

Замислили се царътъ и царедворцитѣ надъ думитѣ на момчето и разбрали, че отъ всичко най-важно било — човѣкъ да има добро сърдце.

ПРИКАЗКА

Живѣлъ нѣкога единъ царь. Той ималъ голѣмо обширно царство. Поданицитѣ му били, трудолюбиви и добри. Изобилие и богатство радвало всички хора въ царството му.

Царскитѣ палати били направени отъ розовъ мраморъ, а вжтре стаитѣ били обковани съ злато, сребро и скъпоценни камъни. Царската съкровищница била препълнена съ злато и блестящи диаманти.

Радвалъ се царьтъ на голѣмото си царство, на обширнитѣ си градини пълни съ плодове, но отъ всичко най-много се радвалъ на своята прекрасна дъщеря. Много я обичалъ царьтъ, но нощемъ когато всички спѣли и си почивали, той тихо въздигалъ и мълкомъ ронѣлъ сълзи. Хубавата му дъщеря била слѣпа!

Много учени и мждреци питалъ царьтъ, много магьосници търсилъ, за да излѣкуватъ дъщеря му. Мнозина се опитвали, но напраздно: никой не могълъ да ѝ помогне, за да прогледнатъ очитѣ ѝ.

А царската дъщеря растѣла и отъ день на день ставала все по-красива. Всички я обичали, защото тя била добра и милостива. Когато излизала на златнитѣ балкони, който я виждалъ, правѣлъ ѝ низькъ до земята поклонъ.

Но освенъ съ хубостъта си, царската дъщеря се славѣла и съ чудната си пѣсенъ. Когато запѣвала, пойнитѣ птички замлѣквали, за да я слушатъ. Минувачитѣ се спирали и дълго следъ свършването на пѣсенъта оставали неподвижни на мѣстата си. Самъ царьтъ съ наслада слушалъ пѣсенъта на дъщеря си, но очитѣ му ронѣли сълзи за нея.

Единъ день въ царството му дошълъ странникъ-цигуларь. Когато потеглилъ лжка на цигулката и засвирилъ, всички се спрѣли до го слушатъ.

Той свирилъ, свирилъ, а хората оставали като залепени, безъ да могатъ да се мърдатъ. Тъй хубаво свирилъ странникътъ!

Въ това време и царската дъщеря, заобиколена отъ другаркитѣ си, била въ градината. Като чула чудната музика, долитаща до нея, тя веднага пожелала да отиде при странника цигуларь. Другаркитѣ ѝ не могли да не изпълнятъ молбата ѝ и я повели по посипаната съ златистъ пѣсъкъ алея. Преминали портитѣ и достигнали до мѣстото, кждето свирилъ цигуларьтъ. Никой и не забелязалъ идването на царската дъщеря, така всички били унесени отъ чудното свирене на странника. И самиятъ цигуларь даже като че ли не я видѣлъ и продължавалъ да свири. Когато най-сетне спрѣлъ, всички въздъхнали, сякашъ пробудени отъ дълбокъ сънь, или върнали се отъ незнайни свѣтове.

Повдигналъ глава странникътъ — цигуларь къмъ царската дъщеря и ѝ казалъ:

— Научихъ се, че сте търсѣли човѣкъ, който да може да излѣкува очитѣ ти, за да прогледнешъ.

— Да, — отговорила съ треперещъ гласъ царската дъщеря, — татко отдавна търси такъвъ човѣкъ.

— Ти можешъ да прогледнешъ, — казалъ ѝ странникътъ, — има единъ начинъ за това, но изисква се едно важно условие. Ти трѣбва да се откажешъ отъ царския тронъ, отъ цѣлото си царство и отъ всичкитѣ си богатства. Трѣбва да съблѣчешъ скжпитѣ си дрехи, съ които си облѣчена и да облѣчешъ съвсемъ прости; да събуешъ златнитѣ пантофки обнизани съ бисери и диаманти и тогава да тръгнешъ съ мене по свѣта. Азъ ще свира, а ти ще пѣешъ.

— О! съгласна съмъ, — извикала съ радостенъ гласъ царската дъщеря. — За да прогледна, съмъ готова да дамъ всичко, което имамъ . . .

— Добре, — рекълъ странникътъ, — ти сега лесно се отказвашъ отъ всичко, което имашъ, защото не си го видѣла, но когато прогледнешъ и го видишъ, ако макаръ и за минутка пожалишъ въ сърдцето си, ти наново ще ослѣпѣешъ, и никой вече никога не може да те излѣкува.

— Не, — казала царската дъщеря, — азъ съмъ готова да се откажи отъ всичко.

— Добре, заведете ме тогава при царя, за да поговоря съ него.

Царедворцитѣ веднага съобщили на царя за странника-цигуларъ. Царьтъ го приелъ и много се зарадвалъ, като чулъ, че той ще може да излѣкува дъщеря му. Но доста се затжилъ, като научилъ, че милата му дъщеря нѣма да бжде при него, а ще скита по свѣта съ странника. Обаче той толкова много я обичалъ, че предпочелъ тя да прогледне, макаръ и да бжде далечъ отъ него.

На другия день странникътъ-цигуларъ наредилъ да облѣкатъ царската дъщеря съ най-хубавитѣ й дрехи, да ѝ сложатъ мантия изтъкна отъ златни нишки и обшита съ скъпоценни камъни и да я заведатъ на голѣмитѣ мраморни стълби, които постлали съ килими изтъкани отъ злото и коприна. На голѣмия площадъ, точно предъ царскитѣ порти трѣбвало да се събере народътъ.

Когато всичко било готово, извели царската дъщеря въ премѣна, която блестѣла като слънце. Народътъ, като видѣлъ прекрасната царска дъщеря, падналъ на колѣне и вдигналъ ржка за поздравъ.

Странникътъ сложилъ ржка върху очитѣ на царската дъщеря. Когато я отмахналъ, тя вече могла да вижда. И очитѣ ѝ видѣли най-напредъ очитѣ на странника. А тѣ били тихи, благи, кротки и я гледали съ свѣтла усмивка. На царската дъщеря тѣй много харесали очитѣ му, че тя си казала на

ума: — Това е най-хубавото нѣщо, което бихъ искала постоянно да виждамъ. Сърдцето ѝ отведнѣжъ обикнало странника цигуларъ.

Въ това време се чули викове на радостъ измежду насъбралитѣ се хора и царската дъщеря се обърнала настрани. Тя видѣла цѣлия хиляденъ народъ колѣничилъ предъ нея съ безпредѣлна почитъ. Това било народътъ — нейниятъ народъ, който тя за пръвъ пжтъ виждала. После тя премѣстила погледа си и видѣла другаркитѣ си, които познавала по гласоветѣ, но които по-рано никога не била виждала. А мигъ следъ това, тя съзрѣла своя любимъ татко, когото обичала най-много на свѣта.

Всички стоели около царската дъщеря и чакали да видятъ, какво ще стане. На дѣсно отъ нея билъ царскиятъ тронъ и на него — златна корона. Царската дъщеря погледнала трона, погледнала и златната корона, но въ сжщия мигъ си спомнила за чуднитѣ очи на странника, които били по-хубави и отъ прекраснитѣ диаманти, що обкичвали короната. Тя се обърнала да ги види още веднѣжъ, и сърдцето ѝ се изпълнило съ радостъ.

Тогавъ тя отметнала златната си мантия, събула скжпитѣ си пантофи и като пристжпила къмъ странника, казала:

— Азъ ще дойда съ тебе!

Странникътъ ѝ се поклонилъ и усмихнатъ ѝ подалъ ржка.

На другия день странникътъ и царската дъщеря тръгнали на пжтъ за незнайни и далечни страни.

Дълго плакалъ царьтъ отъ радостъ и отъ скръбъ за своята мила дъщеря. А тя и цигуларьтъ вървѣли, вървѣли, минавали царство следъ царство. И кждето спирали да си почиватъ, цигуларьтъ свирѣлъ, а царската дъщеря пѣла. Всички ги слуша-

ли прехласнати, но никой не знаелъ, че това красиво момиче, което пѣло така хубаво, било царска дъщеря. Най-сетне тѣ стигнали до вратитѣ на едно далечно и непознато царство. Цигуларьтъ се доближилъ до тѣхъ и почукалъ три пѣти. Веднага вратата се отворила и тѣ влѣзли въ чуденъ приказенъ градъ. Като повървѣли малко, стигнали до градина съ разкошни разцвѣтѣли цвѣтя. Цигуларьтъ казалъ на царската дъщеря да го почака малко на това мѣсто, докато той отиде нѣкъде, откъдето веднага щѣлъ да се върне. Тя седнала до цвѣтята и не могла да имъ се нарадва. И както си седѣла и гледала цвѣтята, чула да тржбятъ тржби и да свири музика. Като се обърнала, видѣла, че къмъ нея приближава царска колесница. Тя се изправила и не знаела какво да прави. Отвсѣкъде идвалъ народъ. И докато се сѣти, царската колесница спрѣла предъ нея и отъ нея изкочилъ самъ цигуларьтъ, облѣченъ въ царски дрехи. Той ѝ подаль усмихнато ржка и ѝ казалъ:

— Ела, моя приятелко! Ето, това е моята баща, царъ на това царство. Ела да ни даде благословията си, и ти да станешъ царица, защото той ни отстъпва престола си, и ние съ тебе ще царуваме.

Тогава царската дъщеря пристѣпила бързо и се поклонила на царя-баща. Той ги поканилъ въ колесницата. Изъ пѣтя царскиятъ синъ ѝ разказалъ, че една магьосница му предрекла, че той ще се ожени за слѣпа царкиня. Но, ако той се преоблѣче и отиде при нея като простъ човѣкъ и засвири на своята цигулка и тя отъ обичъ трѣгне съ него, като се откаже отъ цѣлото си царство, тогава тя ще прогледне, и той ще бѣде много щастливъ. Царската дъщеря се просълзила отъ радостъ, като чула всичко това.

Като стигнали въ палатитѣ, дали ѝ най-ху-

бавитъ царски дрехи и ѝ отредили най-хубавитъ стаи. Тогава писали на нейния баща да дойде, и изпратили колесница да го посрещне. Бащата извънредно много се зарадвалъ, когато се научилъ за всичко, което станало и веднага потеглилъ за царството на зетя си.

Тамъ направили голъма сватба и всички били радостни и щастливи.

ДЕТЕТО — ФЕЯ

Живѣли въ единъ градъ много богати хора. Къщата имъ била хубава като палатъ. Постлана била съ коприна, навсѣкжде блестѣло злато и сребро, а по пода лежали дебели пухкави килими.

Мжжътъ билъ търговецъ, пжтувалъ изъ чужбина, търгувалъ съ голѣми търговци, и паритѣ се стичали като рѣка въ дома му. Жена му била млада и хубава. Тя имала всичко въ изобилие, обичала много мжжа си, но въпрѣки това, тжга притискала сърдцето ѝ. Често се виждали по очитѣ ѝ да блѣстятъ бисерни сълзи и скрита болка да помрачава днитѣ ѝ. И всичко това било, защото си нѣмала детенце, което да се радва на голѣмата хубава къща и на обширнитѣ градини, които я заобикаляли отвсѣкжде.

Често пжти когато ѝ било много мжно, младата жена отивала въ градината и тихо плачела, задето Богъ не ѝ е далъ детенце. Тя се спирала до красивата ограда, по която се виели разцвѣнали рози и съ болка гледала, какъ минавала нѣкоя бедна женица, която нѣмала може би и хлѣбъ да яде, но била дарена отъ Бога съ дечица — щастие отъ което тя самата била лишена. Въздъхвала дълбоко и почвала да гали разцвѣналитѣ рози и другитѣ красиви и благоуханни цвѣтя. А сълзитѣ ѝ капѣли върху тѣхнитѣ прекрасни листица.

Като виждали всичко това, градинскитѣ феи много се омжчнявали, защото младата жена била много добра, а и съ голѣма обичъ се грижела за цвѣтята. И затова, събрали се веднъжъ феитѣ отъ градината, за да решатъ, какъ да зарадватъ добрата млада жена.

Царицата на феитѣ, която била мъдра и разумна, попитала:

— Не желае ли нѣкоя отъ феитѣ да отиде и да стане дете на добрата жена?

Всички плеснали радостно рѣце. Наистина, това било най-доброто разрешение. Избрали тѣ най-красивата феичка, а сжщевременно най-умната между тѣхъ и я изпратили да стане дъщеря на младата жена.

Следъ известно време на богатитѣ хора се родило момиченце. Майката и бащата плакали отъ радостъ. Бащата раздалъ много подарѣци на всички сиромаси отъ квартала, а майката сложила голѣма трапеза която не била вдигната деветъ дена и деветъ ноци — за беднитѣ и гладнитѣ.

Облѣкли детенцето въ коприна, но самото то било толкова хубаво, че всѣки му се зачудвалъ

Майката съ пѣсень го приспивала, съ пѣсень го събуждала и кжпѣла. А то растѣло и я гледало съ умнитѣ си очички и сияеща усмивка.

Когато детенцето порастнало, то по цѣль день тичало босо изъ градината, галѣло цвѣтята и се разговаряло съ тѣхъ. Когато виждало феитѣ, то се втурвало къмъ тѣхъ и радостно ги прегръщало.

Отначало младата майка не обръщала внимание на това, но по-после тя често заварвала детето, прегърнало снопъ маргаритки или карамфили, да имъ шепти нѣщо.

— Божидара, какво си говоришъ самичка? — запитвала я майката.

— Не самичка, мамичко, съ цвѣтята се разговарямъ!

— Какъ може така, мое дете, то е смѣшно, цвѣтята не могатъ да говорятъ и да те разбиратъ.

— О, мамичко, цвѣтята такива хубави приказки ми разказватъ. И феитѣ сжщо.

— Но, дете мое, ти вече измисляшъ.

— Ахъ, мамичко, нима не знаешъ, че всѣко живо същество си има езикъ? Нали Богъ, като благъ Баща се грижи за всички еднакво, и затова на всички е далъ езикъ, за да се разбиратъ.

Младата майка дълго гледала своята приказно-красива дъщеря и се чудѣла, отъ где е научила тя всичко това.

А колко много се очудвала и изненадвала майката, когато детето ѝ започвало да плаче, виждайки я да кжса цвѣтя отъ градината, за да ги слага въ сребърнитѣ вази въ салона.

— Но, дете мое, казвала майката, — защо плачешъ, всички хора така правятъ, какво лошо има въ това, че съмъ откъснала цвѣтя?

— О, мамичко, нима ти не виждашъ, колко много страдатъ цвѣтята, когато имъ отнемешъ цвѣтоветъ! Тѣхъ ги боли, боли ги, мамичко!

— Ти си много чувствителна, Божидара, — казала майката, — не бива да си такава!

Но Божидара ставала все по-странна и по-странна. Веднажъ майка ѝ я видѣла презъ нощъта да слиза презъ прозореца, да стѣпва върху розовия храстъ, като че ли нѣма никаква тежестъ и следъ това да се втурва да танцува всрѣдъ цвѣтята. Луната обливала съ сребърна свѣтлина цѣлата градина, а Божидара изглеждала радостна и щастлива.

— Нашето дете е тѣй странно, — казала майката на мъжа си.

— Остави я, — отговорилъ той, — случва се така деца на сънъ да ходятъ — лунни деца ги наричатъ, тя ще се върне пакъ въ леглото.

И наистина, следъ известно време Божидара пакъ се върнала въ леглото си.

Следъ тая нощъ майка ѝ грижливо затваряла прозорцитѣ, вратитѣ, и малката Божидара не могла

вече да излиза. Когато проявявала известни странности, майка ѝ я мърмрела, забранявала ѝ да ги прави и даже понѣкога я наказвала.

А Божидара дълбоко се оскърбявала и натъжавала отъ това, че майка ѝ не я разбира, че не иска да разбере, какво феитѣ сж нейни сестри и че цвѣтята ѝ разказватъ чудни приказки.

И единъ день тя отишла въ градината, седнала подъ голѣмата разцвѣнала круша, близо до поточето, което минавало презъ градината, и горчиво заплакала. Тогава дошли феитѣ, заобиколили я и я запитали:

— О, Луненъ-лжчъ, — тъй се казвала Божидара като фея, — кажи, защо плачешъ и тжгувашъ?

— Искамъ да се върна при васъ — казала Божидара. — Вие сте волни и свободни, а азъ съмъ въ затворъ. Човѣцитѣ сж такива особенни сжщества, при които много мъчно може да се живѣе. Тѣ искатъ всичко да правя като тѣхъ. Вие се храните съ аромата на цвѣтята и не знаете, какво ужасно страдание е да ядете тѣлата на умрѣлитѣ животни.

А тѣ, човѣцитѣ, ги ядатъ и сж весели. О! и само това ли е? Азъ не мога нощемъ да идвамъ при васъ, не мога денемъ да ходя, гдето искамъ. О, човѣшкиятъ животъ е толкова тежъкъ, а тѣхнитѣ кжщи сж сжщински затвори. Не мога повече, искамъ да се върна при васъ!

— О, Луненъ-лжчъ, — казала царицата на феитѣ, — ти наистина понасяшъ страдания, но ако ти се върнешъ при насъ, то значи, по човѣшки, да умре тѣлото ти. Него трѣбва да оставишъ тамъ. А това страшно ще наскърби младата жена, защото тя ще помисли, че не си жива и че те нѣма вече. Това ще ѝ причини горчиви страдания, а тя е толкова добра! Всичко, което прави за тебе, е отъ прекалена обичъ.

Когато ти дойдешъ при насъ, тя ще плаче и ще каже, че Богъ е немилостивъ къмъ нея, а това не е вѣрно и не е хубаво да се казва. Нейното сърдце ще се затвори, и тя нѣма да бжде така щедра къмъ сиромаситѣ.

— Охъ — изстенала Божидара — много, много тежко се живѣе при човѣцитѣ!

— Слушай, Луненъ-лжчъ — подхванала пакъ царицата на феитѣ, — ти никога не говори на хората за насъ. Не имъ казвай, че цвѣтята говорятъ, но слушай и записвай всички приказки и после ги разкажи или прочети на човѣцитѣ. Тогава и на тебе нѣма да бжде така тежко между тѣхъ, защото тѣ ще те обикнатъ много заради приказкитѣ и ще те оставятъ свободна.

Въ това време майката на Божидара я повикала отъ прозореца на хубавата, голѣма кѣща. Момичето станало, избърсало очитѣ си и отишло при нея. Майка ѝ я прегърнала, цѣлунала я и ѝ казала, че била получила писмо отъ татко ѝ, който щѣлъ да се завърне тѣзи дни отъ чужбина.

Божидара плѣснала рѣще отъ радостъ. Тя тѣй много обичала татко си, защото той билъ много добъръ. Той никога не кѣсалъ цвѣтята, не слагалъ птички въ златни кафези, оставялъ и нея самата свободна да се храни съ каквато си храна иска.

Отъ този день Божидара започнала да записва всички приказки, които ѝ разказвали феитѣ и цвѣтята. Когато бивала на училище, тя ги разказвала на другаркитѣ си, на учителитѣ, и всички се очудвали на нейнитѣ дарби — да пише такива хубави приказки.

Учителитѣ се срѣщали съ родителитѣ на детето-фея и имъ казвали:

— О, вашето дете е тѣй необикновенно! То е тѣй красиво, но освенъ това обещава да бжде

единъ день знаменитость. Приказкитѣ и разказитѣ, които пише и разказва, сж толкова хубави! Наистина, вие сте щастливи, че имате такава даровито дете!

Въ такъвъ случай, майката бивала много радостна. Тя милвала и цѣлувала коситѣ на Божидара и била готова, всичко да направи заради нея. И за да се отблагодари на Бога за хубавото дете, което ѝ било дадено, тя не се уморявала да раздава дарове на сиромаситѣ, които благославяли цѣлия ѝ домъ.

А Божидара — Лунниятъ-лжчъ, се усмихвала радостно и литвала въ градината при феитѣ и цвѣтята, съ които се разговаряла шепнишкомъ. Тя се радвала на слънчевитѣ лжчи, които цѣлували косата ѝ, на синьото небе, на приятния вѣтрець, който я милвалъ, но никога вече не казвала никому своята красива тайна — отъ где тя научавала чуднитѣ приказки.

ОБЕЩАНИЕ

Бѣхъ въ четвърто отдѣление. Баща си знаехъ и виждахъ все пиянъ. Смѣтно си спомняхъ времето, когато той нѣкога идваше отъ гарата, гдето работѣше трезвъ и радостенъ, за да ни изведе съ майка на разходка. Това е било, може би, когато съмъ била 5-6 годишна — когато помня се роди и малкото ми братче. Но отъ тогава азъ запомнихъ баща си пиянъ и все пиянъ. Това бѣ страшно, много страшно време. Не мога да изброя всичкитѣ онѣзи ужаси, които сме изживѣли тримата — азъ, майка ми и братчето ми.

Помня, майка ми често презъ сълзи ни е разказвала, колко татко билъ добъръ преди да започне да пие, и че другаритѣ му по работа отъ депото го поклѣкли, и той почналъ да пие. А пиянството му бѣ страшно! Той биеше, хвърляше, кжсаше, чупѣше. Въ такива моменти той не мислѣше и не съзнаваше, че може да нарани нѣкого. Когато го виждахме въ такова състояние, ние изтрѣпвахме отъ ужасъ и се криехме, кой кжде свари. Но случваше се, съвсемъ непредвидено той да ни завари тримата всрѣдъ стаята, тогава горката ни мама си изпащаше найлошо. Ние нѣмахме възможность да бѣгаме или да се скриемъ и той почваше да ни бие. Мама веднага заставаше между него и насъ — децата, и тогава тежкитѣ му юмруци се стоварваха върху нея. Азъ и братчето ми се бѣхме наплашили толкова отъ него, че като го виждахме, бѣгахме презъ глава. Той бѣ станалъ за насъ плашило и страшилище.

Азъ растѣхъ, и освенъ ужаситѣ, които преживѣвахъ вжщи, изпитвахъ необикновенъ срамъ,

когато сутрина децата въ училището ми се смѣха и подиграваха, защото баща ми се връщалъ винаги дома каленъ, мръсенъ, крещящъ по улицитѣ глупости и олюляващъ се на всички страни. Имаше случаи, когато азъ виждахъ да върви следъ него цѣла тълпа деца, които се глумѣха съ него, дърпаха го, и той, разяренъ отъ всичко това, ги гонѣше, за да ги бие, тѣ бѣгаха на всички страни и нѣкои не се стѣсняваха да го замѣрватъ съ улична прѣстъ... Тогава азъ се прибирахъ плачешкомъ дома и умирахъ отъ ужасъ и мъка...

Отъ постоянното пиене баща ми бѣ почналъ да не гледа добре работата си, и поради това го уволниха. Това като че ли не само че не го засегна, но може би и зарадва. Майка ми, помня, млада и много красива жена, бѣ принудена да работи по кжщитѣ, за да осигури прехраната ни. Баща ми, изтеглилъ отъ спестовната си книжка всичко, което както казваше майка ми, бѣ спестявалъ толкова години, го бѣ пропилъ до стотинка. Следъ това бѣше започналъ да изнася тайно по нѣщо отъ кжщи и да го залага нѣкъде за пари, или пъкъ направо го отнасяше въ кръчмата...

Единъ день съ Росинъ, братчето ми, бѣхме сами и той ми се похвали, че жената, кждето работѣше майка ми този день, му дала петъ лева, защото той ѝ пренесълъ насѣченитѣ дърва отъ двора въ кухнята. Тъкмо ми ги показваше, вратата на стаята се отвори, и най-неочаквано на прага застана баща ни. Той имаше ужасенъ видъ и страшно зачервени очи. Росинъ въ сжщия моментъ скри паритѣ въ джеба си, но види се баща ми ги бѣше видѣлъ, защото съ прегракналъ гласъ каза:

— Я ти, хлапе — така ни наричаше той, когато биваше пиянъ — дай тукъ паритѣ! Росинъ мълчеше, сжщо и азъ.

година. Тя израстна и се учеше по-добре отъ мене. Но въ нейното съзнание бѣше, че батко ѝ ще учи и следва, а не тя . . . И никога нѣма да забравя нейната безгранична радостъ, когато съмъ се завръщаль въ ваканцитѣ.

После тя се омжжи, макаръ и много млада, защото бѣше рѣдко хубава. Има си и детенце. Когато отивамъ у тѣхъ, азъ нося ней и на детенцето ѝ разни подаръци, на които тя не може да се на-радва. Но когато ги сравня съ нейнитѣ бистри нѣкогашни сълзици на озареното ѝ съ усмивка личице, пакъ ми се виждатъ малко. Тогава разбрахъ, че обичъта се мѣри само съ обичъ!!!
